



Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accommodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam
abunde suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Feria 6. post Dom. 2. Aduentus. De seuerissimo examine quo iudicandi
examinabuntur, agit, in quo Christus Ludimagistro ac Doctori, iudicandi
vero studiosis per classes distributis comparantur, deque ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56226](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56226)

venereis, & generalem hunc conuentum celebraris, ab hœdis sequestrari, in dextra parte consistere mereamur: vtque corpora hæc nostra sepulchris egressa; pelle propria conuicta, ossibus compacta, animaque denuo subintrante redanimata sint, vt ipse olim promissisti, instar solis rutilantia, instar stellarum rerumque cœlestium incorruptibilia, denique gloriæ cœlestis gaudiique participent, vt olim dolorum & ærumnarum participarunt; & quoniam, ô Iudex maxime tremende, summæque maiestatis, omnes in valle Iosaphat, loco ad iudicium hoc peragendum peridoneo, comparere necesse est, nobis hoc, obsecro, bene cedat, vt, postquam lætam pro nobis sententiam tuleris, in vitam æternam, quæ vltima & summa felicitas est, ingredi valeamus; cuius nos compotes reddat, qui viuunt & regnat, in sæculorū læcula, Deus. Amen.

FERIA SEXTA.

DE EXAMINE QVOD IN IVDICII die instruetur.

Partitio.

- I. De memoria præteritorum & futurorum usurpanda.
- II. De personis iudicii.
- III. De horrendo rigore iudicij.
- IV. De libris aperienda.
- V. De examine iudicij.
- VI. De peccatis nudandis.

Memorare nouissima tua, & præsertim seuerum examen quod in iudicio habebitur, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGVRA.

Duos quidam paterfamilias, relicta domesticis omnium rerum & facultatum administratione, thesauroque iis ad negotiandum, interea dum abesset concredito; abiit in regionem longinquam, procul à domo & patria. Post longum deinde temporis spatium reuersus vocauit ad se seruos, rationemque

ab iis traditæ pecuniæ postulauit: singulorū vero rationibus diligenter examinatis, quos fideles & industrios in negotiando reperit, præmiis amplissimis affectos & laudibus; se dimisit: quos autem rerum suarum negligentes & socordes nihil fecisse lucri comperit, acriter correptos crudelibus & æternis suppliciis addixit. Veritas parabolæ huius visceribus conclusa, hæc est; Dominum scilicet nostrum Iesum Christum, hominem illum patremfamilias, opulentum vt qui maxime, in die ascensionis ad cœlos, è mundi huius domo exiisse, vt in longinquam regionem secederet: in qua cum iam propemodum mille sexcentis annis hæserit, relictis interea nobis qui natura eius serui & subditi sumus, gratiarum suarum thesauris, sanguine inquam pretioso; cruce, meritis: tandem aliquando, cum tempus superna dispensatione præfinitum aduenerit, reuersurum vt rationem nobiscum ponat: & quos tunc reperit, concreditis talentis bene & debite vsos esse, æternam illis beatitudinem in mercedem & compensationem collaturum: quos vero inuenerit datam gratiam male impendisse, acriter castigaturum, perpetuoque incendio mancipaturum. Et paucis vt complectar, delineatum hic & rudi quadam Minerva adambratum videmus examen illud, quod in extremo iudicio Iudex ille vniuersalis instituet; examen illud nouum, inauditum, strictissimum, in quo vix iusti ad obiecta poterunt respondere. Ipsum porro lætius deducturus sum præsentis horæ spatio, si solitum S. Spiritus auxilium, Mariaque aduocata nostra patrocinium non denegent. Angelicam idcirco omnes salutationem repetamus.

AVE MARIA.

Decuit olim Pythagoras, duorum potissimum temporum homini rationem habendam, temporis nimirum matutini, quo quid toto die agendum sit prospicere oporteat; tum vespertini, quod quid eodem actū suavit Pythagoras. Idem vt faceremus monuit nos hæc verbis. Seneca: *Animus quotidie ad rationem reddendam.*

dam vocandus est: faciebat hoc Sextius, ut con-
summato die cum se ad nocturnam quietem rece-
pisset, interrogaret animum suum.

Si ethnici hoc faciendum suaserint, nos nostro hoc exulcerato sæculo idem facere cur detrectemus, omnibusque Christianis assidue inculcare, duorum potissimum temporum habendam esse rationem. Ad vos igitur me conuerto, Auditores, vniceque exhortor, duorum vt temporum rationem habeatis, temporis nimirum matutini, vitæ scilicet & vespertini, mortis; vt in vno malorum præteritorum, in altero strictæ illius rationis, quæ vobis reddenda restat, memineritis: in quo Sanctos omnes qui vnquam exstiterunt, imitabimini.

Psal. 142. Hoc namque erat exercitium regis Dauid, cum diceret, *Memor ero dierum antiquorum*, id est, Nunquam non recordabor dies iuuentutis meæ, vt peccatorum in iis commissorum hac ratione memoriam semper ante oculos habeam: in quibus de vita præterita deque aurora sermo est. Alibi vero ait: *Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui*: id est, Non respiciam modo quæ præterita sunt, sed etiam oculos in venturo dies conuertam, examen tuum in mente habebis, iudicia post quæ ipsa æternitas sequetur, semper recordabor; hic de vespere qua exigenda est ratio, Propheta loquutus est.

Isai. 38. Idem olim mente agitabat Ezechias, & ad Dominum clamans dicebat: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*: Adde precor annos aliquot vitæ Domine, mortem differ, indulge laboranti inducias, vt interea vitæ prioris statum recollere, præteritaque delicta disquirere valeam, quibus tuam aliquando maiestatem offendi. Meminerat ille temporis matutini, & Moyses longe ante noctis: vnde de populi cæcitate & ingratitude conquestus exclamat: *Gens absque consilio est, & sine prudentia: vti nam sapienter & intelligenter, ac nouissimè prouiderent.* Vnde efficitur, cogitationem vtriusque temporis esse ad salutem necessariam.

Deut. 32. Poetæ omnium nugarum artifices & concinnatores, Deum quendam excogitarunt,

cui gemina esset facies, vna nimirum quæ videret ea quæ retro essent, altera quæ ante posita conspiceretur; & hunc Ianum bifrontem nuncuparunt. Fabulosum hoc quidem & commentitium: hinc tamen ostendere cupio, Christiani bicipiti huic Iano similes esse debere; gestando nimirum oculos anterius, vt futura præuideant; item retro, quibus præterita respiciant.

Vidit Ezechiel olim quatuor animalia, quæ pedes & alas haberent, quæque instar fulguris ibant & reuertebantur. Enigmatica per hæc animalia designari certum est Christianorum animas: quæ alas quidem habere videntur, eo quod piis se meditationibus à terra in altum subrigunt, pedes autem quando nimirum corporibus his inclusa in lacrymarum valle cursitant; sed debent adhuc ire & reuerti, in alterum scilicet mundum se contemplatione transferre, vt iudicium & examen quo Deus in impios vtetur perpendant: inde vero etiam mox reuerti, vt prioris vitæ seriem præteritaque delicta interdum præ oculis habeant. Huc respexit regius Psalter dum canit: *Et propter hanc in altum regredere, Dominus iudicat populos.*

In scala, quam Iacob olim dormiens vidit, quidam Angelorum descendebant, quidam vero ascendebant, & nullus, vt bene notauit Bernardus, quiescebat. Docet nos visio, in vitæ huius scala, quæ non nisi sexaginta, ad summum octoginta gradibus constat, per quos ætatis nostræ anni designantur, semper nobis esse ad extremi huius iudicii meditationem ascendendum, & in delictorum nostrorum cognitione descendendum, & in nullo nos gradu nostri oblitos morari debere.

In lege Mosaica, quæ plena erat figuris (*Vmbra siquidem habet lex futurorum bonorum*) animalia quæ non ruminabant velut immunda habebantur. Nouum hic mysterium: quo edocemur, animas quæ nunquam aut rarissime diuina iudicia ruminant, neque examina, discussionesque, quas illic habitum iri certum est, meditantur, coram Deo velut immundas haberi. Hinc fortasse factum

Etum est: quod sponsus in canticis, omnes dilectæ suæ perfectiones & dotes corporis deprædicans, inter cæteras os eius roseum, & dentes ad ruminandum aptissimos dilaudet, *Guttur tuum sicut vinum optimum, digrum dilectio meo ad potandum, labiique & dentibus illius ad ruminandum.* Ex vehementis huius amoris testimonio discere possumus, inter omnes animas, quæ Iesu Christi sponsæ sunt, eas longe pulcherrimas, maiestatique eius gratissimas haberi, quarum dentes sint ad ruminandum idonei, id est, quæ semper exament, quod in stricto illo iudicio habebitur, mente voluant.

Et est hoc profecto attendenda & matura meditatione dignissimum: tunc enim magnus ille paterfamilias, ut in parabola apud Evangelistam habetur, villici, id est, peccatoris diffamatione audita, eundem ad se vocabit, ut coram eo rationem de villicatione reddat, indignatusque illum increpabit, *Redde rationem villicationis tuæ, iam enim amplius non poteris villicare.* Vnice ad hoc nos adhortatur Sapiens, creditque solam iudicii huius examiniisque instituendi meditationem esse optimum ac præstantissimum aduersus omnia scelera antidotum; dicens, *Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.* Atque hoc est, quod præfenti vobis concione declarare decreui, primo docendo, quam strictum & rigidum hocce examen futurum sit, ac deinde quantus ex reuelatione occultorum scelerum futurus sit pudor. Silere, primum aggredior.

Docent Iurisperiti, ut iudicium aliquod (quod non nisi legitimus actus est trium personarum, qui redditur inter stipulantes) plenum & absolutum sit, tres esse necessarios, iudicem nimirum, reum, & actorem: & si quando reus factum negat, quartum ad hos adhibendum esse, testem videlicet, qui id aperte probet, ut in Decretalibus iisdem legum interpretes tradunt: per testimonia autem, ait hic glossa intelligere possumus actionem, instrumenta, scripturas, probationesque aliunde accersitas. Porro nihil horum in vniuersali iudicio deerit. Audiuitis enim iam alias, Christum illic veluti absolutum iudicem cum plenaria &

Tom. 4. Bess. Aduent.

delegata potestate confessorum: rei porro ipsi, erunt peccatores, actor & accusator, diabolus: non deerunt hic etiam testimonia & probationes extrinsecæ. Omnes siquidem creaturæ aduersus miserum hominem testimonium daturæ sunt, *Omnis creatura armabitur contra iniquos.* Ipsa quin etiam vltima conscientia aduersus eum testabitur, *Testimonium reddente illis conscientia ipsorum,* ut ad Romanos Paulus scribit.

Tunc scilicet ô miselli rei, magnus ille II. Deus quæstionem instituet, diaboli accusabunt, propria denique arguet conscientia, Tunc pater ille familias iratus dicet, *Redde rationem villicationis tuæ.* Quatuor vobis, ô peccatores fundos & villas tradidi, easque opimas, & in quibus lucrum facere potuissetis, quas iam mille sexcentis annis tenuistis, imprimis mundi villam cum omnibus creaturis: corporis deinde, quod tot in se sensus ac facultates organicas continet: tertio animæ, quæ tot gratis & charismatibus cælestibus donata est: denique villam crucis meæ, sacramentorum, mortis, sanguinis ac Passionis. De quatuor his iam rationem reddite. Dicite quomodo vos in earum villicatione gesseritis, an non collatis vobis gratis abuti sitis, easque in veritos vsus conuerteritis?

Huc ad sis Prælate & Episcopo, redderationem villicationis tuæ, gregis tui non caute custoditi, tot animarum, quas prauis dogmatibus & malo exemplo imbuisti, parochiarum perperam administratarum, bonorum Ecclesiasticorum non recte expensorum, beneficiorum male collatorum, aliorumque defectuum in animarum administratione admissorum. Tu quoque ô Princeps & rex, redde rationem villicationis tuæ: rationem de iniustitia à iudicibus tuis exercita, de tot peruersis consiliariis, de corruptis iudicibus, tot insolentibus famulis, de luxu aulicorum, de superbia subditorum, grauinibus & exactionibus iniquis quibus populum exhaustisti, de legibus in regno & dominio male custodiis & violatis. Tu etiam nobilis redde rationem de donis tum corporis tum animi, redde rationem nobilitatis tuæ,

T

tuæ,

tor, libertatisque illius quæ tibi plurimorum delictorum occasio & ansa fuit, cum potius stimulus & calcar ad veram animi nobilitatem, quæ non nisi per virtutes comparatur, parandam esse debuisset; redde rationem tanti neglectus diuinorum mandatorum in plebe, oppressionis ciuium, pupillorum peculiaris, ciuium tuorum ruinæ, superbiam, insolentiæ & arrogantiam propriam. Redde rationem Doctor, de pretioso tempore perditio, & repiditate erga res sacras, negligentia in spiritualibus, de tot erroribus imo tot impiis & blasphemis dogmatibus exco-gitatis. Redde rationem Religiose, de obedientiam transgressione, de castitatis & paupertatis regularumque tuarum violatione, de arrogantia & præsumptione loco humilitatis assumpta.

Redde rationem tu Concionator de profanato Euangelio, de scripturæ sacræ neglectu, de tepiditate in peccatoribus castigandis, de exigua in docendo populo eharitate: redde rationem quod fueris in orationibus rarus, studiis tempus prout oportuit non impenderis, honores ambieris, ab omnibus que coli & suspici desideraris. Redde tu etiam rationem mulier quod honorem violaueris, corpus vendideris, Dei tuique oblita te profirueris, quod Dei imaginem fucis & pigmentis vitiaueris, eius legem despexeris, tot animas in perniciem & inreritum traxeris: tot inutilia & otiosa verba protuleris, tot impudicas cogitationes desideriaque animo foueris, tot lasciuos intuitus emisieris, & ab aliis vicissim receperis: quod ita superbieis, luxu disfluxeris, prodiga & effusa fueris, proximum denique scandalo dato offenderis. Ecce hæc est examini formula, Auditores.

Testes qui etiam hic audientur. Hinc namque diaboli frementes & rabie rumentes dicent, Peruicaces hos & obstinatos cõdemna Domine, ad inferos detruide: *Conuertantur peccatores in infernum, iudica illos Deus, mille namque criminum rei sunt; descendant in infernum viuentes, vindica auaritiã illam, superbiam castiga, infernalibus flammis luxuriã illam compeste; Redde retributio-nem superbiis, insolentes humilia, ad imum eos*

Psal. 9.

Psal. 45.

Esai. 39.

detice qui caput inter nubila condebant, impudenter pudorem incute, linguis dolosis loquelam eripe: *Erubeſcant impij, deſcendant in infernum, muta ſiant labia dolosa.* *Pſal. 39.*

Illic vero cœli clamabunt & dicent. Iam, ô Creator æternæ iustitiæ exerce, iam iniurias in te commissas castiga, iam exurge & dissipa inimicos tuos. Et sane corpora illa cœlestia aduersus hominem etiam testimonium ferent iniuriamque sibi ab eodem factam conquerentur. *Reuelabunt cœli iniquitatem eius.* Nec ipsi solummodo cœli, sed vniuersa etiam creaturæ: ipsæ quoque petrae, & saxa aduersus eum testimonium dicent, & iudicem ad vindictam exstimulabunt; *ſuigura creator omnipotens in ingratum peccatorum conſecrationem tuam, ſecundum iniquitatem eius ultionem exerce: noluit enim intelligere ut bene ageret, legem tuam ſemper contempſit, virtutum ſemitam noluit inſiſtere, ſed ad peccatorum deuium tramitem deſlexit: aſſuit omnis via non bona, & iniquata ſunt via illius in omni tempore, duxit, quin etiam in bonis dies ſuos, voluptatibus indulſit, tempus inutiliter tranſi-git.* *Pſal. 35.*

Verum quid ipsa hic dicet conscientia? quomodo infurget? quomodo propheta? verba ingeminabit, & ostendet, se te toties impiis dixisse: *Nolite inique agere, & deliquitibus, Nolite exaltare coram.* Ad iudicem itaque conuersa his eum verbis ad iracundiam & vindictam capiendam prouocabit: *Officio tuo iam fungere iudex æquissime: nullam enim prætere impij exultationem queunt: furoris tui mucronem experiantur: nihil enim reperient quo auditatem velent, & torpidinem pallient. Totius remorsus ingessi, torpia monita quotidie suggessi, toties ad bonam frugem vt conuerterentur admonui; vt peccandi finem facerent exstimulaui: toties dixi, ne inſoleſcerent, aut ſuperbie cornu exaltarent, ſed incaſſum. Quam-obrem Domine, quoniam aduerſus hæc omnia ne mutire quidem audent, ſed ſe victos conſtrentur, iniuriam hanc vindica, iuſtitiaque brachium exere; Hæc mea de-poſitio eſt.* *Pſal. 74.*

Non

Angelorum
aduersus
peccato-
res testi-
monia.

Non minora quoque hic dicent Angeli. Plena enim voce, ita vt ab omnibus exaudiendi sint hanc aduersus hominem accusationem instituent; Tandem aliquando, o summe Iudex, maledictos illos peccatores iudica, irreuocabilem illam mortis sententiam, quam toties promerueris, aduersus eos pronuntia: quamdiu enim in hoc mundo vixere, nullis nostris inspirationibus monitionibusque ad meliorem redire frugem volueris; suggessimus, vt à via praua conuersi poenitentiam agerent, vt relicto diabolo Deum agnoscerent. Sed frustra. Toties libidinosis & laxatis in omnem turpitudinem habentibus ruentibus suggessimus: *Nolite fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus. Auaris, Rapinas nolite concupiscere.* Propter diuitias insolenscentibus, *Diuitia si afficiant, nolite cor apponere.* Superbis & tumidis, *Nolite extollere in altum cornu vestrum.* Peruicacibus & saxo durioribus, *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Omnis tamen nostra adhortatio frustra fuit, mortuis & litro-ri verba fecimus, sed quia *noluerunt benedictionem, ideo elongabitur ab eis.* O testimonia grauissima, o depositionem sole & meridie clariorem! Nihil adhuc, o miser peccator respondere aut hincere poteris, cum omnia sint quam certissima, & testes omni exceptione maiores. *Quis hic itaque non trepidet ac formidet?*

III.
Porro Deus ipse examinabit & discutiet, ait enim de se apud Prophetam, *Arguam te & statuam contra faciem tuam.* Demones autem accusationem intentabunt, & omnes creaturæ testes erunt. Quale, Deus bone, examē, qualis actio, qualia testimonia! Deus hinc discutiet, o horror! diabolus eam mouebit, o terror! totus autē orbis eidem subscribet, miserum! An nō metuis anima mea, cum cogitas aliquando te coram strictissimo hoc iudice apparituram, coram tot testibus de rei veritate certissimis, & vbi de tot criminibus accusaberis? Princeps ille hominum Adam, vnus tantummodo criminis reus, hic sese iudici sistere iussus, comparere metuens, fugaque sibi consulens, sub arborum ramis frondosisque latebris deliuit.

Quid autem tu, o misera facies, cum ante iudicem hunc rapieris de innumeris criminibus conuicta? Quo te conferes? vbinam te abscondes? nusquam enim latitare poteris. Præuidit id olim Dauid, cum de se loqueretur: *Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam? Si ascendero in caelum, tu illic es. Si descendero in infernum, ades. Si sumptero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextra tua.* Psal. 138.

Bernardus cum strictum hoc examen animo volueret, tremis & sudat, itaque seipsum plorans alloquitur: *O lachryma, ubi vos subtraxisti? O lachryma ubi estis? ubi estis fontes lachrymarum? fontes lachrymarum fluite super faciem meam, rigate maxillas meas.* Deus meus quid faciam, cum venerit iudicium tuum? *Quid respondebo, cum venerit examen iudicij tui? Quid dicam ego misera, & peccatrix, cum presentata fuero ante tribunal Christi? va diei illi, in quo peccavi! va diei illi, quando malum feci! Vtinam non illuxisset sol super me, o dies detestanda, dies abominanda, o dies penitus non nominanda!* Non minus quoque timuit Dauid, cum diceret: *Non est sanctus in carne mea, non est pax officij meis à facie peccatorum meorum;* id est, cum cogito peccata mea à iudice illo examinanda, totus horreo, & emedellor.

Ceterum haud frustra Dauid timuit, aut vanus eius metus fuit. Examen hoc namque strictissimum erit & exquisitissimum, cui simile nullum vnquam existit. Erit enim in eo reddenda ratio factorum, dictorum, imo & cogitationum, atque adeo exacte & minutim, vt olim ipse Iudex apud Prophetam, ad candelam eadem se exquirere & examinare velle dixerit: *Scrutabor Ierusalem in lacernis,* id est, enucleate, distincte, vnumque post aliud, adeo vt nihil non excussum remaneat. Verba hæc demiratus Bernardus, addit: *Quid in Babylone tutum, si in Ierusalem manet scrutinium?* id est, si adeo exacte iusti facta excutiantur, quid de impiis sperandum est? Atque hoc est mysterium; quod Angelus Domini Zachariæ Prophete reuclauit, cum septem ei oculos patentes

Psal. 129.

omnesque in lapidem vnum directos demonstravit, innuere scilicet volebat, Deum in severo illo examine, quo clarius hominum peccata intueatur, septem oculos assumpturum: *Septem isti oculi sunt Domini, qui discurrunt super uniuersam terram.* Psalmodographus hocce idem scrutinium veritus ait: *Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit;* id est, si conscientias nostras vsque ad imum excusseris, si cominus & adhibita face, acta nostra, dicta, cogitationesque peruersas exquiseris: ecquis tandem iustus erit, quis aduersum te hiscere praesumat? Si effrons ille in Euangelio, qui non habens vestem nuptialem ad nuptias venerat, interrogatus: *Amice quomodo huc intraisti?* nihil habuit, quod responderet, sed pisce mutior mansit; quid faciet infelix peccator, iniquitatibus variis, velut veste lacera, cooperus, quando eum iudex de singulis exactissime examinaturus est?

Psal. 89.

Nemo dubitet, Auditores, Praeses hic cuncta negotia nostra discutiet, facta singula inquirere, intimas rerum medullas enucleabit, & extremos animarum angulos scrutabitur. Alio enim loco idem Propheeta scripsit: *Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, seculum nostrum in illuminatione, vultus tui, in ira tua defecimus,* ait, *iniquitates,* numero plurali, vt de omnibus rationem reddendam esse insinuet, de operibus, verbis & cogitationibus. Id ipsum & confirmauit Iob: *Omnes gressus meos dinumerasti.* Perinde ac si dixisset, Scio, Iudex potentissime, esse mihi coram te rationem reddendam, meque de singulis passibus quos vnquam feci, id est, de omnibus animae instinctibus, quae gressus suos habet non secus atque corpus, interrogandum. Atque ita id explicat Gregorius, cuius expositioni libens accedo. Credendum est igitur, iudicem omnia inspecturum, disquiriturum, & ima cordis perscrutaturum.

Iob. 14.

I V.

Quod vt nobis Sacra Scriptura demonstraret, terminis tropologicis vsa est: ait namque iudice illo terribili in throno confidente, libros in quibus singula hominum peccata descripta sunt, aperiendos, & singu-

los iuxta eorum contentum iudicandos. Hos libros intellexit olim Psalmista, cum diceret, *Et in libro tuo omnes scribentur.* Vnde Ecclesia in defunctorum officio concinit, *Liber scriptus proferatur, in quo totum continetur, unde mundus iudicetur;* quod e verbis Apocalypseos tractum est: *Libri aperti sunt, & alius liber apertus est, & iudicabuntur mortui ex his qua scripta sunt in libris.* In quibus notare vos velim, *aperti sunt,* positum pro aperiuntur: vt & in illo loco Danielis: *Iudicium sedet, & libri aperti sunt.*

Sed quid per hosce libros intelligitur? supereruntne igitur in mundo deflagrato bibliothecae; an non vero incendio consumptae erunt? an non ignis omnes in cineres redegerit? Quae stionem hanc explicans Augustinus, ait, non esse verisimile in iudicio illo materialem aliquem librum legendum, vel hominum peccata alibi conscripta asseruari. Nimis enim putidum est per haec scripta codicem aliquem materialem, aut commentarium manu scriptum intelligere, sed verba illa Apocalypseos figurate intelligenda sunt perque ingentia haec volumina, in quibus singula singulorum peccata conscripta asseruntur diuina quaedam virtus designatur, qua fiet, vt sua vnique opera, tam bona quam mala in vnico instanti tam perfecte in memoriam reditura sint, vt coram cernere, ac velut in libro descripta legere possit, de quibus accusetur, vel quae excuset.

Haec quidem ex mente Sanctorum Bibliorum exposita sunt, Augustine, dicere tamen ausum, ne a litterali sensu abeam longius, vere hic libros aperiendos, *Et libri aperti sunt.* Erunt enim alij libri, qui ab incendio tuti erunt, quique nullo vnquam aeo consumuntur. An non meministis ingentis illius voluminis, septem muniti sigillis, quod in Apocalypsi Ioannis describitur, in quo omnium electorum nomina descripta sunt. Tunc patet antiqui illi annales, tunc euoluetur commentarius ille a mundi initio conscribi coeptus, in eoque omnes praedestinati comprehensi legentur. Videbatur aliquid de eo inaudisse Psalmista, cum dice-

Psal. 62. diceret: *Deleantur de libro uiuentium, & cum*
 Psal. 39. *iuſtu non ſcribantur.* Item alio in loco: *In ca-*
 Philip. 4. *pite libri ſcriptum eſt de me.* Et Apoſtolus:
 Quorum nomina ſunt in libro uita. Memoria
 namque aeterna Dei Patris inſtar Calepini
 eſt, ac diarij ab omni aeternitate contexti, in
 qua omnia delicta noſtra uelut inſculpta
 continentur, quæ tunc patebunt. Recordamini
 hic, quaſo, quid in mulieris adulteræ
 iudicio acciderit: Ait Euangelista, Chriſtum,
 interea dum muliercula hæc à Phariſæis
 accuſaretur, & ad mortem ex legis præſcripto
 depoſcebatur, conticuiſſe, digito tamen ſuo
 in terra ſcripſiſſe. Ita quoque ille, qui orbem
 aliquando iudicaturus eſt, modo tacet, interea
 dum demones nos accuſant, & morti addicere
 geſtiunt; Ipſa tamen peccata memoriæ ſuæ
 libro inſcribit, non quali pulueri & terræ,
 ſed æreæ illa lamina inſcriberet. Duobus
 in locis teſtatur Iob Propheta: *Qua mihi tribuat, ut ſcribantur ſer-*
 mones mei? *Quis mihi det, ut exarentur in libro*
 ſtylo ferreo, & plumbi lamina, uel certe ſculpan-
 tur in ſilice? & poſtea longo interuallo: *Quis*
 mihi tribuat adiutorem, ut deſiderium meum
 audiat omnipotens, & librum ſeruat iſſe qui iudicat.

Ipſa quoque uniuſcujuſque conſcientia merito liber nominari poteſt, in qua modo delicta noſtra ſigillatim, minutim, breuiterque
 exarata ſunt, at tunc largius & plenius ſingula deducuntur. Atque hoc Ioannes in Apocalyp. inuuit, dicens: *Et alius liber apertus eſt;*
 multoque adhuc euidentius ad Romanos Paulus: *Teſtimonium reddente illi conſcientia iſſorum.* Quot hic libri recenſentur, & quidem rariſſimi, qui omnes in generali illa diſceptatione aperientur? qui ubi inſpecti & excuſſi fuerint, eorumque capita ſingula, ſententiæ, uerba & apices mature examinati, in accuſatos ſententiæ æquiſſima, prout Scriptura exegerit, feretur. Ecce figuram.

Aſuerus Perſarum Rex cum noctem inſomnem duceret, curis nimirum quietem interrumpentibus, annales priorum temporum, antiquaque regni monumenta aſſerri iuſſit, in quæ omnia quæ ab amicis acceperat obſequia, & quas à coniuratis &

perfidis paſſus erat iniurias, relata erant: cumque legendo ad locum perueniſſet, in quo de ſideli Mardochei Iudæi obſequio, ac cõiuratione Eunuchorum aduerſus regem renique ſtatim per eum detecta agebatur, illos quidem dignis affectis ſupplicis; Mardocheum uero ad ſummos honores prouexit, inque regni partem adſciuit. Egregia profecto figura; qua docemur, Chriſtum, cum præ peccatorum noſtrorum, uelut anxietatum mole, in cœlo amplius manere ac quieteſcere nequeat; in ſuprema illa mundi nocte, ut ueteres annales & antiquos commentarios, in quibus omnium hominum uita, qui iam inde à mundi initio exſtirere deſcripta ſit, & in quibus omnes uirtutes & merita in eum collata, conſpirationesque peccando aduerſus eum in ita continentur, perlecturum, ac tum iuxta quod in iis de uoquoque ſcriptum repererit teſtimonium, pro benefactis præmia, æterna pro piaculis ſupplicia daturum; Atque ita libri aperti fuiſſe dicendi ſunt.

Theodoretus uerba illa Danielis, *Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt,* exponens, ſentit per hoſce libros uniuſcujuſque memoriam intelligendam eſſe; tunc enim uniuſcujuſque quidquid olim commiſit, in mentem ueniet, tamque clare ac manifeſte, ac ſi libro alicui inſcriptum legeret. Ambroſius uero in Pfalmos commentatus, eodem libris pro uniuſcujuſque conſcientia accipit: *Qui libri aperti ſunt? niſi conſcientia uelut libri, peccatorum noſtrorum ſeriem continentes: libri non u-*

tique atramento ſcripti, ſed uelut delictorum, & flagitiorum inquinamento. At Auguſtinus per eodem designari putat Sanctos, quos cum impij aſpexerint, non ſecus ac ſi libros inſpexiſſent, uidebunt ad oculum omnia quæ neglexere bona, & quæ commiſſere mala. Atque ita credendum eſt libros apertos fore.

Sed ad quid hæc librorum inſpectio? V. Tunc ſcilicet Archididaſcalus ille, atque omnium facultatum quæ in mundo reperiri queunt Decanus, diſcipulos examina- bit, tunc reſponſiones ordinariæ habebuntur, tunc quæſtiones Academicæ quaſi pro gradu adipiſcendo inſtituentur. Ipſi Pontifices,

tifices, Reges, Principes; Doctores, Philosophi acutissimi hic respondebunt; CHRISTVS oppugnabit, Angeli simul & dæmones disputationem auscultabunt. Quis audiuit vquam simile? quis similes vquam quæstiones habitas legit? Hos vero Actus adeo difficiles ac periculosos credidit Iob, vt neminem in mundo reperiri posse credat, qui hic vel hiscere, ne dicam respondere, præsumat: *Iob. 9. Vere scio quod ita sit, & quod non iustificetur homo compositus Deo, si volueris contendere cum eo, non poterit ei respondere vnus pro mille; & mox adhuc subnectit: si repente interroget, quis respondebit ei? Quis enim lubrilis ille Scotus, quis doctus ac profundus ille Aristoteles, quis ille cloquens Demosthenes futurus, qui magni huius Chryssippi ac magistri Sophismatibus ac dilemmatibus cornutis respondeat.*

Et bene; quoties enim hic Iudex in litteris Sacris, magister; atque homines, discipuli nuncupantur? *Matth. 25. Vnus est enim magister vester, qui in caelis est:* ait ipse de se; item in Ioanne Nicodemus: *Quia à Deo venisti Magister;* & apud eundem: *Vos vocatis me Magister;*

Ioan. 3. & alibi: Non est discipulus super magistrum. Cur hoc, obsecro, sibi nomen imposuisse arbitratur; hominibus vero, discipulorum; Ratio egregia est, & egregium mihi conceptum parit. Magnus ille Deus postquam nos creauit, & ad annos discretionis perduxit, de commodis nostris ac progressu sollicitus, ad celebrem mundi huius Academiam nos destinat, vt in eadem virtutum studio incumbamus, variaque nobis merita, velut scientiæ thesaurum, comparemus. Vnde Ioannes in Euangelio: *Ego posui vos vt eatu & fructu afferatis:* ac de se olim Psalmographus ait: *Vt discam iustificationes tuas.* Quali diceret: A primo ætatis vere in celebrem mundi huius Academia missus sum, vt discerem quidquid ad æquitatem & iustitiam spectat. Porro varias in Academia hac classes instituit, & viros doctissimos velut rectores & curatores eiusdem dedit, qui lectiones in eadem ordinarias haberent. Ita namque intelligimus verba illa Pauli: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores &*

Ioan. 15. Psal. 118. Ephes. 4.

d. & pres. in opus ministerij, in adificationem corporis Christi. Doctores vero & rectoribus respondet etiam classes & scholæ. Prima classis dici merito potest Religiosorum, in qua doctissimi sunt & omnium perfectissimi: hic docetur mundi contemptus, voluntaria paupertas, perpetua castitas, & integra ac plena obedientia. Sacerdotalis ordo secunda classis est, vno gradu priori inferior; in qua variæ & quidem exquisitissimæ lectiones habentur, scilicet de perpetuo cœlibatu, de puritate animi hic imprimis necessaria, denique de insigni erga res sacras diuinumque officium reuerentia. Postrema classis est mundanorum, in qua seculares velut nepotes & rerum suarum delectatores, perfectione vitæque honestate cum prioribus non conferendi, constituti sunt, rudes adhuc & Alphabetarij, vt interea credere, bonis operibus incumbere, aliasque Christianas virtutes exercere discant. An non egregiæ hæc classes sunt? Ipse porro Deus summus earum omnium rector ac director est, quique etiam in singulis docet. Audiamus quomodo in cathedra personet: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde;* *Matth. 23. vt & alias: Discite quid est, Misericordiam volo.*

Et quemadmodum magistri, lectione discipulis assignata, eandem toto dein tempore vsque ad raum clamitando exponunt; exhortantur quoque, vt eandem diligenter ediscant; quin & interdum minas addunt quibus eos ad discendum compellant. At vbi vesper aduenit, lectionem recitari iubent, totiusque diei pensum exigunt, tum si quos diligentes inuenerint, laudant, præmiisque afficiunt; desides vero & negligentes castigant. Id ipsum de summo hoc doctore Christo dicendum est; cum enim à prima vitæ nostræ aurora doctissimam lectionem nobis ad discendum præscripserit, torque præclara exempla ad imitandum dederit (*ex Ioan. 13. exemplum dedi vobis, vt sicut ego feci, ita & vos faciatis.*) toto reliquo vitæ tempore clamare non desinit, quo nobis eandem explicet, ad discendum inuitet, & interdum etiam iustitiæ virgam interminatur, dicens: *Studetis dum tempus habetis, horas bene impendite,*

adite, in schola mea proficite; metuendum est alioquin ne expellamini, nam *omnis arbor, que non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittitur.* Eia agite; virtutem confectamini, bonis operibus incumbite, & pœnitentiam facite; nam *nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Sed ubi diuini iudicii vesper aduenerit, tum de expenso die diligentissima reddenda erit ratio, tunc de omnibus actionibus, verbis, cogitationibus, tota denique vita respondendum.

Examen religiosorum in die iudicii.
Dicer enim, Huc adhs Religioſe, qui iam vsque ad supremam classem promotus eras, vt videam quem profectum in scola mea feceris. Dic mihi imprimis, quoniam modo vota obseruaueris, quam exacte regulas & cōstitutiones maiorum secutus sis? Quam negligens pro pudor! fuisti! quam negligenter datum tibi ad discendum tempus impendisti; quippe qui nihil eorum quæ tibi præscripseram præstiteris. Docueram te, vt, si magnus in regno cœlorum esse cuperes, minimus hic in terra fieres: sed lectionem hanc non didicisti, ac semper aliquid mundani tibi contagii adhæsit. Docueram quoque, si ad perfectionem velles pertingere, tibi ipsa renuntiare, voluntatem propriam resignares, obedientiamque integram superioribus obtemperando amplectereris, *factus obediens vsque ad mortem.* mortem etiam crucis. At nihil horum obseruasti, aut retinuisti, semper propria spectasti commoda, propriamque voluntatem semper secutus es. Quam obrem necesse est castigeris, tuaque negligentia acerrime puniatur.

Examinabuntur Sacerdotes.
Et vos, dicit sacerdotibus, qui tanto iam tempore Ecclesiæ meæ ministrastis, tot annis in Ecclesiastico statu versati estis, dicite mihi, in eo vos quomodo gesseritis. Hic adeste Episcopi, Præsules, Abbates, Pastores, Canonici, omnesque Sacerdotes, dicite, quomodo in Quæstione ac Tractat De beneficiis studueritis? Quomodo bonis Ecclesiæ sponsa meæ vsi sitis? quam male, quod deplorandū est, eadem impenderitis? Quod enim pauperum erat & in pauperum vsum collatum, bestiis dedistis, quod in egenos impensura oportuit, in canes & equos impendistis; quod bene collocare debuistis, in

conuiuia, epulas, delicias, ac scorta infumere non timuistis. Non hoc ego vos docui; neque enim bonum est, summere panem filiorum & dare canibus. Voluistis coacervate opes, palatia exstruere, dominia acquirere, negotiis incumbere, avaritiæ studere; cum toties dixerim, *Haerentes alimenta & quibus tegamur his contenti sumus.* Quocirca *1. Tim. 2.* quoniam tam supina vestra negligentia fuit, corripui meruistis, scandalaque vestra expiari debeat.

Mundanos quoque coarguet, eosque ad iudicium & examen vocatos hac oratione increpabit: Adeste ganeones, nepotes dissoluti, lurcones voracissimi, quos nulla ratione ad perfectionem potui adducere, aut ex infima asinorum classe ad altiore promouere. Dicite mihi, quomodo vitæ huius cursum egeritis, quibus occupationibus tempus vestrum traduxeritis? quomodo diuitiis & facultatibus, quas pro mea benignitate abunde subministraui, vsi sitis? ane ex iisdē cleemosynas in egenos erogastis? Dixeram cheu! vobis, vt faceretis amicos de mammona iniquitatis, & vos e contra in luxum eas & dissolutionem impendisti. Dicite mihi quomodo talentis & gratiis datis vsi sitis? sacramenta & merita mea quomodo impenderitis, o impii & scelerati? Tempus illud pretiosum, quod bonis operibus impendere par erat, in vanitatibus, ludis, iocis, scandalis, luxu traduxistis. At non erit hoc impune, sine dubio castigabimini, nam vitæ vestræ improbitas acerbissima supplicia promeretur. Atque hunc in modum examen hoc instituetur, itaque libri referabuntur.

Cur puratis etiam, iudicem hunc in Scripturis nomen patris assumpsisse, atque ita communiter se dici voluisse: *Pater noster qui est in cœlis,* ac deinde, *Vi sis filii patris vestri.* Ratio est hæc, quam similitudine explicabo. Quando pater aliquis de filii profectū sollicitus, eum ad Vniuersitatem aliquam destinaturus est, de victu, vestitu, libris, deq; omnibus necessariis ei prouidens, omnia minutim singillarimque in anniuersaria rationesque domesticas referre cōsuevit, ac diligenter annotare quidquid eius in studia impendit.

pendit. Vt, dum illum confecto studiorum cursu, domum reuocaturus est ei ad oculum demonstrer, quanti sibi totum illud studiorum tempus constiterit, quantumque pecuniarum eius nomine impenderit: simulque sciat, quomodo filius iisdem vsus fuerit, dicens: Quos in vsus conuertisti nummos illos, quos tali mense tibi misi? quid de illa veste actum est? libros illos quomodo custodisti? Non aliter quoque, Deus, omnium hominum Pater, agere solet: nam salutis eorum studiosus, in mundi huius vniuersitatem eos destinavit, vt bonis in ea operibus incumbant: interea vero largissime iis omnia subministrat, nutrit, alit, deque necessariis eiisdem abunde prouidet, (nolite solliciti esse dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? scit enim Pater vester quia hi omnibus indigent.) Interea vero omnia singillatim in libris rationum describit, & in memoriae suae tabulis annotat: donec à scholis eos domum reuocans, rationumque librum inspiciens, illis ad oculum, beneficia iam inde ab initio vitae collata demonstraret, omniaque in illos impensa arguendo recenseat.

Matth. 6.

Quam caro mihi constitistis ò ingrati mortales: quantum haecenus expendi vt vos enutirem & alerem? E nihilo vos condidi, in vtero materno nouem mensium spatio custodiui; vestri causa homo factus sum, vitam meam vestri liberandi redimendique ergo tradidi, sanguinem meum pretiosum vsque ad vltimam guttam profudi, mille cruciatus & afflictiones vestro nomine pertuli. Quomodo autem his omnibus, ò ingrati & perfidi, vsi estis? quamuis enim vitam meam dederim vos vt in libertatem assererem, vos tamen me offendere ausi estis; eaque manus quae pro vobis cruci clavis affixae fuerant, ad vindictam non veriti prouocare: cor quoque habuistis & animum cum offendendi, qui suum amore vestri cor hasta transfigi in cruce permisit. Quomodo tunc impii erubescunt, quomodo confundentur? Non quidem exiguus ille pudor fuit, quo Dauid, cum à Nathan Propheta his verbis corripere, affectus fuit: Ego unxi te in Regem super Israel, & ego erui te de manu Saul, &

2. Regg. 12.

dedi tibi domum domini tui, quare ergo contempsisti verbum Domini tui? At maior tuus futurus est pudor, ò peccator, quando tibi iudex omnia quae in te contulit beneficia & dona amplissima exprobrauit: tunc scilicet iuxta Psalmem regium, Omnis iniquitas operabitur suam. Iob quoque vir sanctissimus totus contremiscit & pauet, cum acerba haec improperia & exactam illam disquisitionem perpendit: Quid faciam cum venerit ad iudicandum Deus, & cum interrogauerit, quid respondebo illi? Quid? anne virum illum sanctissimum metuere, qui virtutem semper coluerat, Dominumque ob oculos semper habuerat, adeo vt amplissimum innocentiae suae testimonium alibi dederit dicens: Non reprehendit me cor in omni vita mea: Item Gentium Doctor Paulus: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est. Hocce igitur modo examen hoc perageretur, hoc modo libri illi aperientur: qui vt aperti fuerint, omnia mox peccata ad oculum patebunt. Est hoc reliquum huius concionis; quod iam prosequar.

Quamprimum enim, vt iudex examinare inceperit, librosque conscientiarum referauerit, omnes totius mundi abominaciones apertissime ab vnoquoque perspicientur; & quae prius occulta erant, tunc omnibus patebunt, adeo vt quidquid modo in fundo conscientiae delitescit, tunc sursum ascensurum sit, & in apertum profertur. Hinc Chryostomus, Omnia peccata in tam aperto tamque illustri theatro denudata, orbi vniuerso palam facta, hominum nobis partim cognitorum, partim incognitorum oculis subiciuntur. Quam bene hoc ipsum exprimit Psalmista? Quia tenebrae non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, id est, peccata quae modo velut tenebrae sunt, tunc instar luminis clara apparebunt. Ecce similitudinem.

Aer hic quem videmus & ducimus, minutissimis puluisculis refertus est, quos atomos appellare Philosophi solent; atque hi per aulas, atria regumque ac principum palatia volitant, à nemine tamen videri queunt: at quando sol per vitreas fenestras,

ostiorum-

ostiorumq; rimas radios forinsecus immit-
tit; quam primum conspiciuntur. Peccata
nostra Auditores, veri quidem atomisunt,
meræ priuationes, quæ modo à concupif-
centia ad vsque rationem, modo à ratione
ad vsque concupifcentiam feruntur, (*caro*
enim concupifcit aduersus spiritum, & spiritus
aduersus carnem) omniaque animæ cubicula,
recessus, penetralia, sensus, & animæ facul-
tates iisdem plena sunt: interea tamen dum
vivimus, eosdem videre non possumus. Sed
vbi clara illa iudicii dies illuxerit, & rutilans
iustitiæ sol per vitreas corporis fenestras, &
tenuissimas conscientiae rimas radios immi-
serit, innumera flagitia apparebunt. Confir-
mat hanc similitudinem meam Augustinus:
Fuit inquit, virtute diuina ut cuique opera sua,
vel bona, vel mala mentis intuitu mira celerita-
te cernantur: multoque apertius etiam Apo-
stolus, Illuminabit abscondita tenebrarum, &
manifestabit consilia cordum.

Gal. 5.

Lib. 20 de
ciuit. Dei.

1. Cor. 4.

Gen. 40.

Dan. 4.

1. Reg. 12.

Gen. 41.

Tunc nimirum Christus, velut secundus
Ioseph, interpretabitur somnia, & inanes
conceptus Pharaonum; tunc sapiens ille
Daniel visiones & occultas cogitationes su-
perborum Nabuchodonosorum exponet:
tunc Iudex peccatoribus scelera sua modo
velantibus regentibusque dicet, quod olim
Propheta Nathan, Dauidi. *Tu fecisti in ab-*
sccondito, ego autem faciam hac in conspectu solis,
& coram omni: Israel, id est, in conspectu to-
tius orbis.

Et sicuti olim Ioseph Patriarcha, cum fra-
tres in Ægypto vidisset, peccatum in se ad-
missum quod illi viginti ipsis annis celaue-
rant, manifestauit, eosque de eodem coar-
guit, dicens, *Ego sum Ioseph frater vester quem*
vendidisti in Ægyptum: Ita quoque Christus,
visis omnibus hominibus (qui secundum
carnem & ex natura humana assumpta fra-
tres illius sunt) qui coram se apparebunt di-
iudicandi, licet hæcenus eorum delicta te-
xerit, ac dissimulauerit; tunc tamen eadem
tot mundo manifestabit, & improprians di-
cet, *Ego sum ille Iesus, o peccatores, ille Ioseph*
frater vester, Pater, Redemptor, simul
& Deus, in quem peccastis, quem vendidi-
stis, cruci affixistis, flagitiosq; vestris in mun-

Tom. 4. Bess. Aduers.

di huius Ægypto ad mortem coegistis. Om-
nia itaque tunc aperta erunt, vt ipsemet Iu-
dex olim prædixit, *N: loquetur quod non reue-*
labitur, & occultum quod non sciatur.

Tunc videbitur ad oculum, quidquid *Matth. 10.*
humani generis auctor nongentis & trigin-
ta vitæ annis admisit, quidquid Enos non-
gentis quinquaginta; quidquid Mathusalem
nongentis sexaginta nouem deliquit, deni-
que quidquid omnes homines ab ipso mun-
di primordio vsque in illam diem patrarunt.
Quam admiranda tunc videbuntur Deus bo-
ne? quot tunc ambitiosi cernentur, qualis
fuit Absalom, quot proditores, qualis Ioab;
quot inuidi, sicut parricida Cain; quot in-
cestuosi, vt Amnon; quot pseudoprophetae
& nefarii concionatores; qualis fuit Balam,
qui nimirum legem Dei verbis annuntiant,
operibus vero destruunt & violant: quot Ec-
clesiastici & sacerdotes, qualis Heli, qui re-
plum ingrediuntur non quidem ad Dei lau-
des celebrandas, sed ad beneficia sacrificia-
que deuoranda? Denique quidquid hic vm-
quam admissum fuit, illic ad oculum præ-
bit. Peccate igitur quam vultis occultissime,
crimina regite quam potestis maxime, dis-
simulate, excusate, omnia frustra: nam extre-
mo illo die in omnium conspectu erit, quid-
quid hic olim admisistis, omniaque scelera
manifestabuntur. Iplemet Iudex ita olim *Nahum. 3.*
prædixit, apud Prophetam, *Reuelabo puden-*
da tua in faciem tuam, & ostendam gentibus
nuditatem tuam. & regna ignominiam tuam.
An putatis eum hic verbum *reuelabo* frustra
posuisse? nequaquam, sed magna in eodem
latent mysteria.

Nam vt tempore brumali, quando om-
nia niueo stragulo cooperta sunt, marmor
nemo à latere, aurum à plumbo, gemmam
adulterinam ab iaspide, nec à sordibus res
pretiosas sub niue latentes potest discernere:
donec niue liquefacta suis rebus color &
facies redeat. Ita quoq; in vitæ huius bruma,
omnia exterius hypocrisis & apparentiæ cu-
iusdam niue cooperta videntur ita vt virtus
à vitio, iusti ab impiis, sancti ab hypocritis
nequeant discerni; sed in suprema illa die
quando splendens iustitiæ sol, niuis acer-
uos vmbraque illam exteriorem dissipauit,

V rit,

Gen. 27.

rit, facile qualis quisque fuerit, apparebit. Deceperit Isaac adeo caligantes habebat oculos, vt nec duos a se inuicem poruerit discernere filios. I profecto mundus hic modo ita excoctus & efforsus est, (quippe qui quinque annorum chiliades experit) oculoque ita caligantes & obrufos habet, vt proprios agnoscere vix filios queat, nec Esau, peccatores scilicet à Iacob, fidelibus distinguere, sed utroque sapius inter se confundat. At in die iudicii vnumquemque perfecte nouerit; tunc namque iustis dicet, *Venite benedicti Patris mei*, impiis vero, *Ite maledicti in ignem aeternum*. Omnia hæc ipsum reuelabo produxit: *ostendam genti nuditatem*, non minora quoque produceret.

Matth. 25.

Habum 3.

Licet aliquis deformi, distorto, & monstroso sit corpore, ac gibbosus, cicatrices quamuis in pectore habeat, & a tergo stigmata, modo indurus sit, nihil horum omnium apparet; sed vbi vestes exuerit, omnis statim deformitas, monstrositas, ceteraque macula manifeste apparent. Idem de peccatoribus interea dum hic viuunt dicendum est; licet enim anima eorum deformis sit, vt quæ maxime, licet gibbo superbiæ tumeat aliisque vitiorum stigmatibus notata sit, si tamen hypocrisis pallio sese cooperuerit omnia tecta sunt, adeo vt nihil exterius videri queat: sed in terribili illo die, cum iudex nuditatem reuelauerit, omnis mox iniquitas atque vniuersa flagitia ad oculum apparebunt. Bene igitur Propheta hic de nuditate reuelanda locutus est.

Solent crumenifecæ, aut alii maifestores, si sapius in iustitiæ manus incidant, denudari, vt appareat, num ob delicta quadam priora tergo stigma inscriptum gerant, vel cauterio iniusti sint. Si quod in tergo signum apparet, sine vlla tergiversatione, nõ expectato iudicio, aut longiori causæ examine ad crucem mox, aut rotam condènantur. Peccator ad hunc modum, qui læsæ maiestatis diuinæ reus est, & toties toto vitæ tempore in magni iudicis manus incidit, si in vltima illa die iterum in crimine aliquo deprehensus comprehendatur, à iudice mox denudabitur, vt ita cõstet, num signum aliquod tergo præferat, num aliquod indicium prioris

comprehensionis inueniri queat; & si quod tum delicti prioris argumentum reperiat, non prorogato vterius examine, ad inferos eum detulurus est, & supplicii æterni addicetur. Hoc scilicet per Prophetam comminatur. *Et ostendam genti nuditatem tuam, & regnum ignominiam tuam*. Quænam sunt illa regna? regnum nimirum cæli, mundi, & inferorum; in primo regnant Angeli, in secundo dominantur homines, tertium tyrannice tenent diaboli; atque omnes hi spectatores erunt ignominiz. O pudor, o infamia, o confusio!

Hic mentis quodam excessu præ admiratione raptus cum admirante Augustino exclamare compellor, *Ecco coram tot millibus populorum nudabuntur omnes cogitationes meæ, tot agminibus Angelorum patebunt vniuersa scelera mea, non solum actuum, sed etiam cogitationum, simulque locutionum*. Quam intolerabilis pudor erit, quantaque confusio summo cum dedecore coniuncta, coram toto mundo se denudare, cum cæcis gentibus turpitudinem detegere, crimina sua omnibus reuelare: tantus profecto, quantus esset honestissimæ matronæ se publico ciuitatis loco denudare & vestes deponere coactæ. Refert Plurarchus, Messenias mulieres, nescio quæ phrenesi & mentis amentia inductas si ipsi promissæ vitæ eripere solitas adeo vt nullis parentum aut maritorum precibus, nullo suorum consilio à tam infami morte reuocari possent: donec tandem edicto publico cautum est, vt quæcumque primo violentas sibi manus intulisset, nudato corpore, vitæ licet priuata, per vicos & plateas, magna cum infamia, raperetur. Et sane tantum apud sanguinarias illas sui interemptrices edictum hoc valuit, vt nulla impofterum manus sibi ausa fuerit inicere, verita ne nuda per verbera traheretur omnium sannis exposita, pudorem scilicet mortui corporis mortis timori anteponens. Quomodo ergo apprehendere oportebit denudationem coram vniuersis mundi incolis, & in loco maxime celebri & publico?

An non igitur insensate atque impudens peccator, post tantum Doctorem vtrumque sanctissimum

sanctissimum, infamem hanc scelerum tuorum manifestationem ac denudationem perhorrescis, aut saltem cogitando apprehendis? Quid? et al. scis delicta vni homini in confessionis secretario detegere; qui igitur feres eadem omnium oculis manifestari? Achitophel qui aduersus Davidis regnum conspiraret, Absolomoque; vt in patrem insurgeret auctor existerat, cum sciret coniurationem detectam esse, vt infame proditoris nomen subterfugeret, laqueo vitam finire maluit, quam in Davidis conspectum venire. Iudas quoque Ischariores, omnium traditorum facile Princeps cum sibi propter sceleratam Domini prodicionem, immortalem ignominiam ac dedecus instare sciret, infame laqueo vitam abruptit, vt extincta vita, simul & infamia exstingueretur. Eheu! infide & perfide peccator; qui aduersus cœlum tories conspirationem iniisti, quomodo in hoc iudicio te geres, quo animo hanc infamiam sustinebis, cum omnia delicta toti mundo manifesta esse perspexeris? porro ignominiam hanc & infamiam, quæ ex hac scelerum denudatione oritura est, prauidens David, felices ac beatos prædicat eos, quorum *tecta sunt peccata.*

Sed peto, num peccata iustorum, quæ auctera pœnitentia & assiduo fletu expiata sunt, hic iterum refricanda sint, quæro, num hic de tertio iterata ac blasphema Petri negatione futurus sit sermo? an de lasciuia Mariæ Magdalenæ; & Davidis adulterio & homicidio? Negat quidem Magister Sententiarum, quia superius dictum, beatos esse, quorum *remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* Sed solus ipse huius opinionis est; ceteri enim Patres & doctores sentiunt, iustorum hic peccata non minus quam impiorum reuelanda: nõ quidem, vt infamiam eis afferant, aut confusionem gignant, aut vt propter eadem condemnentur, sed ad maiorem laudem & gloriam, quippe in pœnitentia, corporis emaceratione, lachrymis & fletu illa delere & eluere sunt conati; ac proinde manifestatio hæc illis summo honori futura est: quia quamuis Deum offenderint, peccataque in eum commiserint, pro iisdem tamen pœnitere. Vt hinc simul manifestum

feret, omnia hic reuelanda, ac nihil absconditum futurum.

Hoc igitur vos in mente habere velim, obstinati peccatores, marmore & ferro duriores; hocque semper ante oculos gerere, atque ita fieri, vt nunquam Deum offensuris: *ignominiam quoque & seueritatem examinis huius semper perpendere cogitare* quoniam etiam quanta sit futura infamia delicta sua omnibus reuelata videre, & quidquid vniquam in occulto paratum est, in luminis auræ & in apertum prolatum: quanta quoque futura confusio ab omnibus tum Angelis & hominibus, tum dæmonibus exhibitari & sublannari, qui omnes vna voce clamabunt: *Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum.* Quæ omnia si quis in mente habuerit, nunquam diuinam iustitiam peccando offender.

Et sane ita se res habet summe & supreme Iudex. Cuius enim tanta foret impudentia, vt suum offendar Dominum, regem Deum & creatorem, suumque etiam Iudicem à quo iudicandus sit? quis adeo fututus est audax & præsumptuosus, vt aduersus eum conspiraret, cui exactissima de tota vita reddenda est ratio? Equidem mille potius mortis genera subire paratus sum Domine quam de te offendendo vel cogitare. Quomodo enim tam strictum examen subeam? qui tantam infamiam sustineam, qua ab omnibus hominibus deridear? Sæpe qui hanc ignominiam subierit, dicere illud Prophetæ poterit: *Omnes qui viderunt, deriserunt me.* At cuius tantæ futuræ sunt vires, ô Iudex viuorum ac mortuorum, qui in hoc examine non expauescat? an non vero tibi sufficiat de operibus verbisque rationem reddi, vt ipsas etiam cogitationes discussurus sis. Nam si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit, si omnia minutim enucleare volueris; Paradisi fores occlude, & Diætis potius ianuam relæra, omnesque ad inferos detrude: neminem namque esse putem, qui iustitiæ tuæ ad amullum satisfaciat. Quamobrem noli ô æternæ Deus, Pater, ac iudex: iniquitates nostras excutere, noli easdem accurate inquirere, sed ostende nobis misericordiam tuam, nosque æternam gloriam,

gloriam, quam passione acquisuisti, queque vltima nostra fœlicitas est; intrare concede, cuius nos participes reddat Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. AMEN.

SABBATO.

DE SENTENTIA, QUÆ IN IUDICIO PRONUNCIABITUR.

Partitio.

- I. De horrida voce sententia.
- II. De sententia iustorum.
- III. De sententia reproborum.

Memorare nouissima tua, & sententiam imprimis qua in iudicio extremo ferretur, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGURA.

Apoc. 19.

Vidit olim in Apocalypsi sua Ioannes cœlum apertum, & ex eo equum album egredientem, cuius fessor vocabatur fidelis & verax, cuiusque nomen designabat verbum Dei, qui præterquam quod esset ad præliandum litigandumque edoctus, erat & in iudicando veratissimus, in quo iustitiam seruabat. Oculi eius erant flammei, vestis cruore tincta, caput variis diadematis redimitum, de ore eius gladius anceps egrediebatur & acutissimus, quo omnes mundi nationes & gentes ferire conabatur. Sequebantur hunc agmina cœlestium stolis albis indutorum, & candidis equis insidentium. Gestabat adhæc virgam ferream, qua omnes nationes regebat & coercebat, eiusque femori inscriptum erat, Rex regum, & Dominus dominantium. O fœcundum & feracem mysteriorum campum! Et sane nullus per hunc equitem melius designari posse videtur, quam Christus Dominus ac Redemptor noster ad iudicium venturus. Albus ille equus eiusdem humanitatem denotat, quæ tunc cœlo egressura est, nitida, munda, & ab

omni prorsus sordae ac labe immunis; eques autem eidem insidens, ipse Dei filius est ac Virginis fructus, qui in promissis fidelissimus, & in verbis veracissimus, quique non nisi summam iustitiam pugnet & iudicet: in quantum iudex, sententiam pronuntiabit, & in quantum bellator, eandem executioni mandabit, in quo nullus ei vel minimum poterit contradicere. Virga autem ferrea typus est æquitatis illius, nam quemadmodum ferrum difficile flectitur aut in varias partes ducitur: ita quoque æquitas eius in nullam poterit partem flecti, aut fauore duci. Oculi illi flammei, indicant furorem; diademata illa, mercedem & retributionem quam iustis passione sua acquisiuit; vestis illa purpureo sanguine cruentata, index est vulnereum quæ olim in passione sua accepit, quæ tunc aduersus peccatores vltionem & vindictam deposcent; exercitus illi, qui eum comitantur & stipant, significant legiones illas Angelorum & Sanctorum, quæ cum Iudice hoc ad iudicandum descendunt. Denique gladius ille regius, vtrisque acutissimus, qui ex magni huius iudicis ore prodibit, imago est horridæ & formidabilis sententiæ, quæ extremo illo die ab ore ipsius exibat; sententiæ, inquam, terribilis ac metuendæ, cui mille gladij ac mucrones comparati instar festucæ videantur: sententiæ quæ instar gladij obuios quosque interficiet, quæ in omnes mundi nationes sauiet, sententiæ quæ instar gladij ancipitis animas simul & corpora transadiget. O sententiam inauditam! ô terribile decretum! ô tonitru irreuocabile! De eo pluribus hodierna concione agemus, eiusque horrorem & magnitudinem cunctis ob oculos ponemus. In quo velim, ô Sanctissime Spiritus vocem meam roborari, pulmones & latera dilatari, ingenium illustrari, pectus firmari, atque animum & vires superaddi. Tuque ô sacratissima Mater & Virgo, solitum hic mihi auxilium ne deneges, sed adesto precibus, adesto patrocinis, atque ideo solito etiam more te salutamus.

AVE MARIA.

Dū cogitabundus hodie, nescio quod meditans, I.